

Glavni pretres i suđenje u razumnom roku

regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva
i iskustva u primeni

Urednici:
prof. dr Stanko Bejatović i Ivan Jovanović

Misija OEBS-a u Srbiji
Beograd, 2015.

Glavni pretres i suđenje u razumnom roku
-regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni-

Urednici:

prof. dr Stanko Bejatović
Ivan Jovanović

Izdavač:

Misija OEBS-a u Srbiji

Za izdavača:

Romana Švajger,
šefica Odeljenja za vladavinu prava i ljudska prava, Misija OEBS-a u Srbiji

Dizajn i prelom:

comma | communications design

Štampa:

Fiducia 011 Print

Tiraž:

600 primeraka

ISBN 978-86-6383-025-7

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Stavovi i mišljenja izneta u knjizi pripadaju autorima
i ne predstavljaju nužno stavove Misije OEBS-a u Srbiji.

Reč urednika	[5]
Glavni pretres i njegov doprinos obezbeđenju suđenja u razumnom roku – <i>Prof. dr Stanko Bejatović</i>	[9]
Pravo na suđenje u razumnom roku u krivičnim stvarima: stavovi Evropskog suda za ljudska prava – <i>Dr Slavoljub Carić</i>	[34]
Glavni pretres prema zakonima o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini - neki teoretski i praktični aspekti – <i>Prof.dr Hajrija Sijerčić-Čolić</i>	[49]
Pravo na suđenje u razumnom roku u krivičnim predmetima u praksi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – <i>Akademik dr Miodrag Simović</i>	[63]
Neka pitanja uređenja rasprave u hrvatskom kaznenom postupku – normativni okvir i praksa – <i>Prof. dr Elizabeta Ivičević Karas</i>	[92]
Glavna rasprava prema ZKP Makedonije (teorija i praksa) – <i>Prof.dr Gordana Lazetić-Bužarovska, prof.dr Gordan Kalajđijev</i>	[111]
Zakonik o krivičnom postupku Crne Gore i glavni pretres (osnovna obilježja i sporna pitanja – teorija i praksa) – <i>Prof.dr Drago Radulović</i>	[127]
Tužilac kao subjekat glavnog pretresa – slovenačko zakonodavstvo i iskustva – <i>Prof.dr Zvonko Fišer</i>	[141]
Pripremno ročište i efikasnost glavnog pretresa – <i>Zoran Krstić</i>	[154]
Pretpostavke za održavanje glavnog pretresa (način obezbeđenja i posledice nedolaska pozvanih lica) – <i>Duško Milenković</i>	[171]

Mere procesne discipline toka glavnog pretresa i sprečavanja odugovlačenja postupka – <i>Dubravka Damjanović</i>	183
Dokazi i dokazni postupak na glavnom pretresu – <i>Prof. dr Milan Škulić</i>	193
Unakrsno ispitivanje u krivičnom procesnom pravu Srbije – <i>Veljko Delibašić</i>	218
Glavni pretres i žalbeni postupak u ZKP Srbije (nejasnoće i protivrečnosti) – <i>Dr Goran Ilić</i>	232

Monografija grupe autora pod nazivom *Glavni pretres i suđenje u razumnom roku (regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni)* za svoj predmet ima jedno od najaktuelnijih pitanja sadašnjeg, i ne samo sadašnjeg, stanja krivičnog procesnog zakonodavstva kako država regiona (Srbije, BiH, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Crne Gore), tako i mnogo šire. Osnov ispravnosti konstatacije ovakvog stepena aktuelnosti predmetne problematike sadržan je u činjenici da je jedan od glavnih ciljeva reforme krivičnoprocesnih zakonodavstava zemalja regiona koji traje skoro dve decenije stvaranje normativne osnove za obezbeđenje suđenja u razumnom roku kao jednog od osnovnih načela krivičnog procesnog prava uopšte. Načelo suđenja u razumnom roku je, sasvim ispravno, jedno od osnovnih načela krivičnog procesnog prava, tekovina savremenog društva i dokaz funkcionisanja pravne države. Ono je kao takvo u interesu svih subjekata krivičnog postupka, pa i okrivljenog. Upravo zahvaljujući takvom njegovom značaju jedna od krucijalnih osobenosti procesa reforme krivičnog procesnog zakonodavstva država regiona je i iznalaženje rešenja kojima će se obezbediti normativna osnova za praktičnu realizaciju ovog načela. U tom cilju proces reforme krivičnoprocesnih zakonodavstava država regiona doneo je brojne novine, a jedna od značajnijih je i promena arhitektonike glavnog pretresa, sadržine načela njegove praktične realizacije i regulisanje drugačijeg načina procesnog položaja njegovih glavnih subjekata. Ovakav pristup zakonodavaca država regiona je sasvim ispravan budući da je glavni pretres jedna od ključnih pretpostavki obezbeđenja suđenja u razumnom roku. Naravno, ne bezuslovno. Da bi glavni pretres kao centralni stadijum krivičnog postupka bio u funkciji koja se od njega očekuje, u funkciji efikasnosti krivičnog postupka, u funkciji praktične realizacije načela suđenja u razumnom roku mora da bude adekvatno normiran i potom adekvatno primenjena takva norma. U realizaciji tako postavljenog cilja – u normiranju arhitektonike glavnog pretresa, u normiranju sadržaja njegovih načela i procesnog položaja njegovih glavnih aktera – otvorena su brojna pitanja i od načina njihovog rešavanja zavisi i ostvarenje njegovih ciljeva. Među pitanjima ovog karaktera poseban značaj imaju ona koja se tiču: arhitektonike glavnog pretresa – njegovih pojedinih faza, pripremnog ročišta, sadržaja načela njegovog toka (pre svega načela kontradiktornosti i neposrednosti), uloge suda u obezbeđenju dokaza, kredibiliteta subjekata unakrsnog ispitivanja, kontinuiteta toka glavnog pretresa, mera obezbeđenja procesne discipline na glavnom pretresu, upotrebe video linka, dopune dokaznog postupka, optuženog kao svedoka u vlastitoj stvari, načela istine i uloge suda u njegovom obezbeđenju, završnih reči i i dr.

Imajući u vidu brojnost otvorenih pitanja jasno je da normativna razrada glavnog pretresa nije nimalo laka. Ovo tim pre što je u procesu normativne razrade toga glavnog pretresa nužno voditi računa još o jednoj stvari. To je da se u cilju postizanja željenog stepena efikasnosti ne negiraju osnovna načela krivične procedure što iziskuje produbljenija teorijska objašnjenja i stručne interpretacije. Ako se ovome doda i takođe nesporna činjenica da sama norma nije dovoljna već da je nužna i njena adekvatna primena, a njen je preduslov dobro osmišljena i realizovana priprema, tj. činjenica nužnosti sklada kaznene politike zakonodavca i politike subjekata koji primenjuju odgovarajuće norme krivičnog zakonodavstva (njene praktične primene), onda ovakva jedna konstatacija još više dobija na svojoj aktuelnosti. Samo u slučajevima međusobnog sklada ova dva aspekta kaznene politike može se govoriti o njoj kao instrumentu uspešnosti borbe protiv kriminaliteta uopšte, a time i glavnom pretresu kao instrumentu praktične realizacije načela suđenja u razumnom roku. U protivnom, toga nema. S obzirom na sve ovo, publikovanje knjige u kojoj se na jednom mestu, a što je slučaj s rukopisom koji je pred nama, na jedan kritički, naučno i stručno argumentovan način obrađuje predmetna problematika javlja se više nego opravdanim.

Sadržinski posmatrano, nekoliko grupa pitanja predstavljaju težište analize monografije čijim rukopisom raspolazemo. Prvo, tu su kriminalnopolitički razlozi prihvatanja ne malog broja elemenata adverzijalnog krivičnog postupka u reformisanom krivičnom procesnom zakonodavstvu država regiona. Drugo, pripremno ročište. Treće, način normativne razrade načela toka glavnog pretresa (posebno načela neposrednosti i kontradiktornosti). Zatim, načela istine i uloge suda u obezbeđenju dokaznog materijala. Potom, tu su pitanja procesnog položaja ključnih subjekata glavnog pretresa. Odnosno pitanja mera obezbeđenja nesmetanog toka glavnog pretresa, dopune dokaznog materijala i završnih reči. Na kraju, značajna grupa pitanja tiče se načina adekvatne primene novih rešenja toka glavnog pretresa.

Pitanja koja čine predmet razmatranja monografije obrađena su sa više aspekata. Među njima se posebno ističu: normativni, u okviru kojeg je najveći broj od navedenih pitanja analiziran s aspekta pozitivnih krivičnopravnih normi posmatranih država regiona (Srbije, Crne Gore, BiH, Makedonije, Slovenije i Hrvatske), odgovarajućih međunarodnih pravnih standarda izraženih, pre svega, kroz odluke Evropskog suda za ljudska prava i relevantnog drugog komparativnog krivičnog procesnog zakonodavstva i stepena njihove međusobne usaglašenosti. Potom, tu je aspekt praktične primene analizirane problematike, u okviru kojeg je ukazano i na načine praktične primene odredaba ovih zakonskih tekstova. Na kraju, kao poseban aspekt javlja se aspekt njihove teoretske komponente u krivičnopravnoj, i ne samo krivičnopravnoj, teoriji u okviru kojeg su analizirana razna teoretska shvatanja u vezi s predmetnom problematikom. S obzirom na ovakav način obrade pitanja u knjizi, kao i aspekte sa kojih su obrađena analizirana pitanja, može se zaključiti da je monografija od ne malog značaja i za sagledavanje stepena implementacije savremenih tendencija nauke krivičnog procesnog prava u novodonesenim krivičnoprocesnim zakonodavstvima država regiona po pitanjima ne samo glavnog pretresa već i obezbeđenja suđenja u razumnom roku kao međunarodnog pravnog standarda, kao i za sagledavanje puteva i načina njihove još potpunije implementacije u ta zakonodavstva, što je takođe jedan od ciljeva procesa njihove reforme.

Uz izneseno, u monografiji je ukazano i na načine primene novih rešenja glavnog pretresa, što joj daje dodatnu vrednost. Ovo iz razloga što samo adekvatno primenjena norma postiže svoje puno kriminalnopolitičko opravdanje. Ako se ovome doda i takođe nesporna činjenica da je u monografiji kritički, naučno i stručno argumentovano obrađena predmetna problematika sa svih ovih

---

aspekata, onda iznesena konstatacija još više dobija na svom značaju. S obzirom na sve ovo može se konstatovati da je monografija i u funkciji ostvarivanja osnovnih ciljeva reformi krivično-procesnih zakonodavstava država regiona, koja traje od početka veka kojem i sami pripadamo. Analitičko i sveobuhvatno tumačenje novih procesnih pravila o kojima se raspravlja u monografiji čini sadržaj i smisao analiziranih pitanja razumljivim, a kritički ton argumentacije u određenim slučajevima osvetljava nepreciznost i višeznačnost zakonskih normi, njihovu unutrašnju i spoljašnju protivrečnost, što u krajnjem treba da bude i signal zakonodavcima za potrebom njihovog, u najmanju ruku, još jednog preispitivanja.

Suštinska objašnjenja novih procesnih rešenja, kriminalnopolitičkih i procesnopravnih razloga zbog kojih su ustanovljena i svrhe kojoj treba da služe mogu biti siguran oslonac kako ih pravilno tumačiti i primenjivati u pravosudnoj praksi. Iako je predmet rasprave pozitivnopravna norma, u monografiji se daju i nemali predlozi *de lege ferenda* u cilju poboljšanja zakonskog teksta i njegove koherentnosti, što nadležnim organima treba da bude signal i za određene reakcije. Teorijska objašnjenja najvećeg broja pitanja arhitektonike glavnog pretresa, tumačenje načela na kojima je zasnovan i procesnog položaja subjekata njene praktične primene čine monografiju čiji je tekst pred nama aktuelnom literaturom za daljnja doktrinarna proučavanja i pravilnu primenu zakonskih propisa u pravosudnoj praksi, a osmišljeni i decidni predlozi *de lege ferenda* mogu biti od velike pomoći zakonopiscima prilikom dogradnje normi koje se tiču glavnog pretresa i uspostavljanja, čini se - kada je reč o nemalom broju rešenja analiziranih zakonskih tekstova, narušenog ekvilibrijuma između efikasnosti glavnog pretresa i pravičnog postupka koji pruža optimalne garancije zaštite ljudskih prava.

Imajući u vidu izneseno više je nego nesporno da monografija grupe autora pod nazivom *Glavni pretres i suđenje u razumnom roku (regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u praksi)* za svoj predmet ima jedno od najaktuelnijih pitanja sadašnjeg, i ne samo sadašnjeg, stanja krivičnog procesnog zakonodavstva ne samo država regiona, već i mnogo šire. Obzirom na takav njen značaj kao i aspekte sa kojih je obrađena predmetna problematika (normativni, teoretski i praktični) može se sa sigurnošću zaključiti da je tekst kojim raspolazemo od nemalog značaja kako za sagledavanje kriminalno-političkih razloga neophodnosti obezbeđenja suđenja u razumnom roku tako i glavnog pretresa i to ne samo kao posebne faze krivičnog postupka već i faze od čije efikasnosti u velikom stepenu zavisi i praktična realizacija suđenja u razumnom roku kao ključnog načela krivičnog postupka bez obzira o kojem sistemu (anglosaksonskom ili kontinentalnom) je reč. Obzirom na ovakav njegov značaj u kontekstu ovog posebno treba ukazati na normativni i praktični aspekt razmatranih pitanja u kojem je ukazano na načine adekvatne normativne razrade i adekvatne primene normi glavnog pretresa kao centralne faze krivičnog postupka. Ovo iz razloga što je i ovde samo adekvatna norma i njena adekvatna primena u funkciji suđenja u razumnom roku kao ključnom cilju procesa reforme krivičnog procesnog zakonodavstva država regiona. U protivnom, reč je samo o dekoru bez upotrebne vrednosti. Teorijske eksplikacije analiziranih pitanja i produbljena, naučno zasnovana promišljanja koja karakterišu ne mali broj analiziranih rešenja posmatranih zakonskih tekstova mogu poslužiti kao validna naučna građa za daljnje doktrinarno izučavanje i sučeljavanje argumenata o željenom načini normiranja glavnog pretresa kao ključnog instrumenta obezbeđenja suđenja u razumnom roku ne samo u krivičnoprocesnom zakonodavstvu država regiona već i uopšte.

Stručna zasnovanost sistematike, validna teorijska gledišta, svestranost razmatranja, kritička analiza normativnih rešenja i pravosudne prakse obezbeđuju naučni i stručni nivo koji monografiju

---

čini i aktuelnom i originalnom. Teorijske eksplikacije i proširena izlaganja najvećeg broja od razmatranih pitanja od koristi su ne samo za krivično procesno pravo analiziranih država, već i uopšte. Tumačenja načela uređenja glavnog pretresa su analitička i sveobuhvatna, usled čega njihov sadržaj i smisao postaje razumljiv, a kritički ton argumentacije najvećeg broja rešenja analiziranih zakonodavstava ukazuje na neophodnost njihovog daljnjeg proučavanja, i to ne samo u teoriji već i u njihovoj normativnoj razradi, koja je zasigurno u toku i pored toga što su skoro sve od analiziranih zemalja (izuzetak je Slovenija) donele nove ZKP i u istim na znatno drugačiji način normirali arhitektoniku glavnog pretresa i načela njegove praktične realizacije. Stručno-kritička i argumentovana objašnjenja niza još uvek otvorenih pitanja glavnog pretresa i analiza kriminalnopolitičkih razloga opravdanosti napuštanja dosadašnjeg načina uređenja toka glavnog pretresa i položaja procesnih subjekata u istom mogu biti siguran oslonac u njihovom daljnjem normiranju, tumačenju i primeni. Iako su predmet analize pozitivne krivičnopravne norme, u monografiji se daju i nemali predlozi *de lege ferenda* u cilju poboljšanja zakonskog teksta i njegove koherentnosti kao nužne posledice drugačijeg normiranja glavnog pretresa u reformisanim krivičnoprocesnim zakonodavstvima država regiona. Teorijska objašnjenja uređenja novih rešenja glavnog pretresa u krivičnom procesnom zakonodavstvu država regiona čine monografiju aktuelnom literaturom kako za daljnja doktrinarna proučavanja tako i za pravilnu primenu zakonskih propisa u pravosudnoj praksi, a predlozi *de lege ferenda*, osmišljeni i decidni, mogu biti od velike pomoći zakonopiscima u svim budućim intervencijama po ovim pitanjima, bez obzira na to o kojem konkretnom zakonodavstvu je reč, i kompas načina uspostavljanja nužnog ekvilibrijuma između obezbeđenja suđenja u razumnom roku i obezbeđenja optimalnih garancija zaštite ljudskih prava, pre svega okrivljenog i oštećenog lica.

Imajući u vidu izneseno treba pozdraviti odluku Misije OEBS-a Srbiji da u svojstvu izdavača objavi monografiju grupe autora pod nazivom *Glavni pretres i suđenje u razumnom roku (regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni)*. S obzirom na svoj sadržaj i aspekte obrade predmetnih pitanja monografija će, nema sumnje, predstavljati ne samo korisnu već i nezaobilaznu literaturu svih onih kojima je namenjena (naučnoj i stručnoj javnosti, zakonopiscima i zakonodavcima). Predstavljajući putokaz poželjnog načina normiranja glavnog pretresa kao posebne faze krivičnog postupka i putokaz adekvatnosti primene tako normiranih rešenja s ciljem obezbeđenja uslova za što potpuniju praktičnu realizaciju načela suđenja u razumnim roku. Uz ovo, kada je reč o izdavaču – Misiji OEBS u Srbiji, objavljivanje i ove knjige biće po ko zna koji put potvrda njenog davanja izuzetnog doprinosa kako kvalitetu reforme krivičnoprocesnih zakonodavstava država regiona tako i adekvatnosti primene novih rešenja u njihovim reformisanim krivičnom procesnim zakonodavstvima koja se tiču glavnog pretresa kao instrumenta obezbeđenja suđenja u razumnom roku – tog ključnog cilja još uvek tekućeg procesa reforme njihovog krivičnog procesnog zakonodavstva. Uz ovo, konferencija na kojoj će knjiga biti promovisana i vođena stručno-kritička rasprava o pitanjima koja čine njen predmet doprineće daljnjem širenju i učvršćivanju dugogodišnjih kolegijalnih veza pravnika krivičara (teoretičara i praktičara) država čiji su predstavnici učestvovali u pisanju monografije i rada konferencije povodom koje se ona i publikuje.

U Beogradu,

maja meseca 2015. god.

UREDNICI

Prof. dr Stanko Bejatović

Ivan Jovanović

Glavni pretres i njegov doprinos obezbeđenju suđenja u razumnom roku

Apstrakt

Predmet rada je stručno-kritička analiza normativnih rešenja glavnog pretresa kao centralne faze krivičnog postupka i doprinos njegove arhitektonike i načela njegovog toka praktičnoj realizaciji načela suđenja u razumnom roku. Među ne malim brojem pitanja ovog karaktera posebno se ističu ona koja se tiču: kriminalno-političkih razloga što potpunije praktične realizacije načela suđenja u razumnom roku kao jednog od važnijih ciljeva procesa reforme krivičnoprocesnih zakonodavstava država regiona; arhitektonike glavnog pretresa kao centralne faze krivičnog postupka; pripremnog ročišta; suštine osnovnih načela toka glavnog pretresa-posebno načela istine u svetlu uloge suda u obezbeđenju dokaznog materijala; procesnog položaja glavnih subjekata glavnog pretresa i instrumenata obezbeđenja njegovog nesmetanog toka.

Navedena, kao i druga pitanja koja čine predmet analize u radu obrađena su sa tri aspekta (teoretskog, normativnog i praktičnog). Uz to, u radu su dati i ne mali predlozi *de lege ferenda* s ciljem takvog načina normativnog regulisanja toka i načela glavnog pretresa da bi on bio u funkciji praktične realizacije načela suđenja u razumnom roku uz istovremenu zaštitu zakonom i međunarodnim aktima zagarantovanih sloboda i prava subjekata krivičnog postupka.

Ključne reči: glavni pretres, sud, pripremno ročište, suđenja u razumnom roku, okrivljeni, unakrsno ispitivanje, završne reči, ZKP, regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva.

---

1 Redovni profesor Pravnog fakulteta u Kragujevcu i predsednik Srpskog udruženja za krivičnopravnu teoriju i praksu.

